

Voor de kiezen...

Parkinson(nisme) en mondgezondheid

Parkinsoncafé, 15 maart 2024

Lobke de Weerd
mondhygiënist-geriatrie

Anneloes Gerritsen
tandarts-geriatrie

Mondgezondheid in relatie tot ziekte van Parkinson (ZvP)

- Meer aandacht voor de ZvP bij tandartsen
- Meer aandacht voor de mond bij andere disciplines
- Tandartsen onderdeel Parkinsonnet
- Meer wetenschappelijk onderzoek
- En deze uitnodiging voor het Parkinsoncafé!

Even voorstellen...

- Lobke de Weerd
- Studie Mondzorgkunde afgerond in 2016 aan de HAN Nijmegen
- Mondhygiënist in verpleeghuis sinds 2017 (Deventer en omstreken, vanaf 2021 op de Waalboog, Nijmegen)
- Mondhygiënist Geriatrie (2022)
- Mondhygiënist op Centrum voor Bijzondere Tandheelkunde sinds 2021
- Bestuurslid Vereniging Mondzorg voor Bijzondere Zorggroepen

---

Even voorstellen...

- Anneloes Gerritsen
- Studie Tandheelkunde afgerond 2000 aan Radboudumc
- Tandarts in verpleeghuis sinds 2012 (Waalboog, Nijmegen)
- Tandarts-geriatrie (sinds 2020)
- Docent voor de opleiding mondhygiënist/tandarts-geriatrie

Onderwerpen

- Waarom over mondgezondheid hebben?
- Stoomcursus mondziekten

- PAUZE-

- Wat verandert er in de mond bij de ziekte van Parkinson
- Veel voorkomende mondproblemen
- Wat kunt u zelf doen?

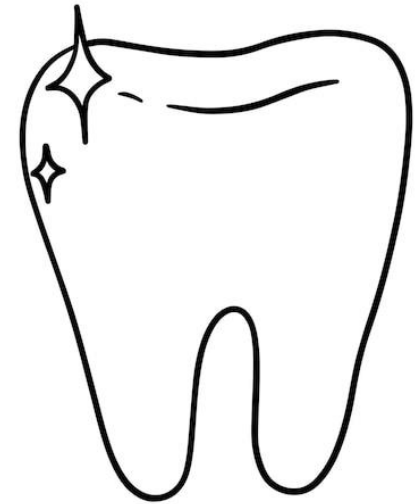

Waarom over mondgezondheid hebben?

Een goede mondgezondheid is van belang vanwege

- Goed, veilig en prettig kunnen eten
- Uiterlijk
- Communicatie (spreken, lachen)
- Algemene gezondheid
- Levenskwaliteit

=> in het begin weinig aan de hand maar als de symptomen verergeren kunnen er (in eerste instantie ongemerkt) problemen ontstaan

---

Waarom over mondgezondheid hebben?

- Motorische symptomen in armen en vingers hebben gevolgen voor de dagelijkse mondverzorging
- Ook cognitieve en psychische veranderingen kunnen minder goede mondverzorging tot gevolg hebben
- Veranderingen speeksel o.a. door bijwerkingen medicatie

=> grotere kans op mondgezondheidsproblemen bij ZvP

Stichting mondzorg en Parkinson

Stoomcursus mondziekten

Ziekten van gebitselementen

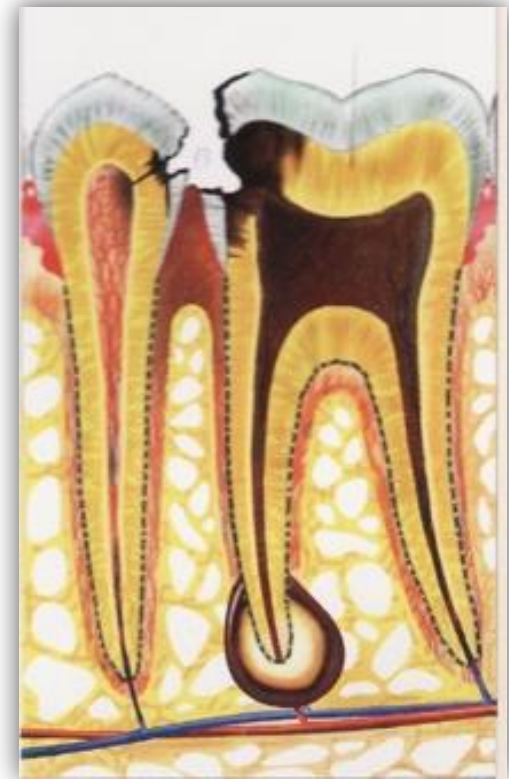
Twee meest voorkomende mondziekten:

- Cariës (gaatjes)
- Gingivitis en parodontitis (tandvleesaandoeningen)

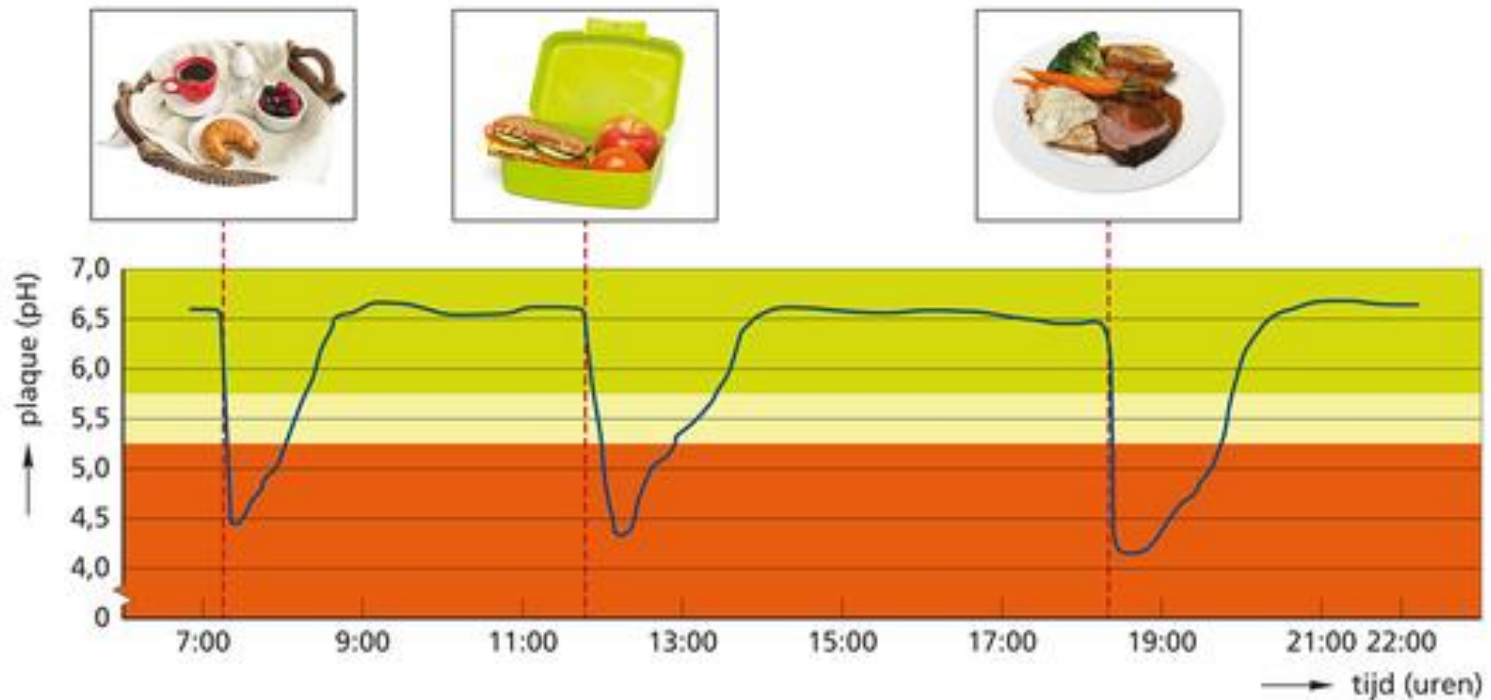
Cariës

- Meest voorkomende aandoening (schatting: 95% van wereldbevolking)
- Voornaamste veroorzaker bacterie *Streptococcus mutans*
- Gedragsziekte
- Tast harde tandweefsels aan
- Gevolgen: pijn, afbrekende tanden en kiezen, ontstekingen, verlies tanden en kiezen (functieverlies), etc.

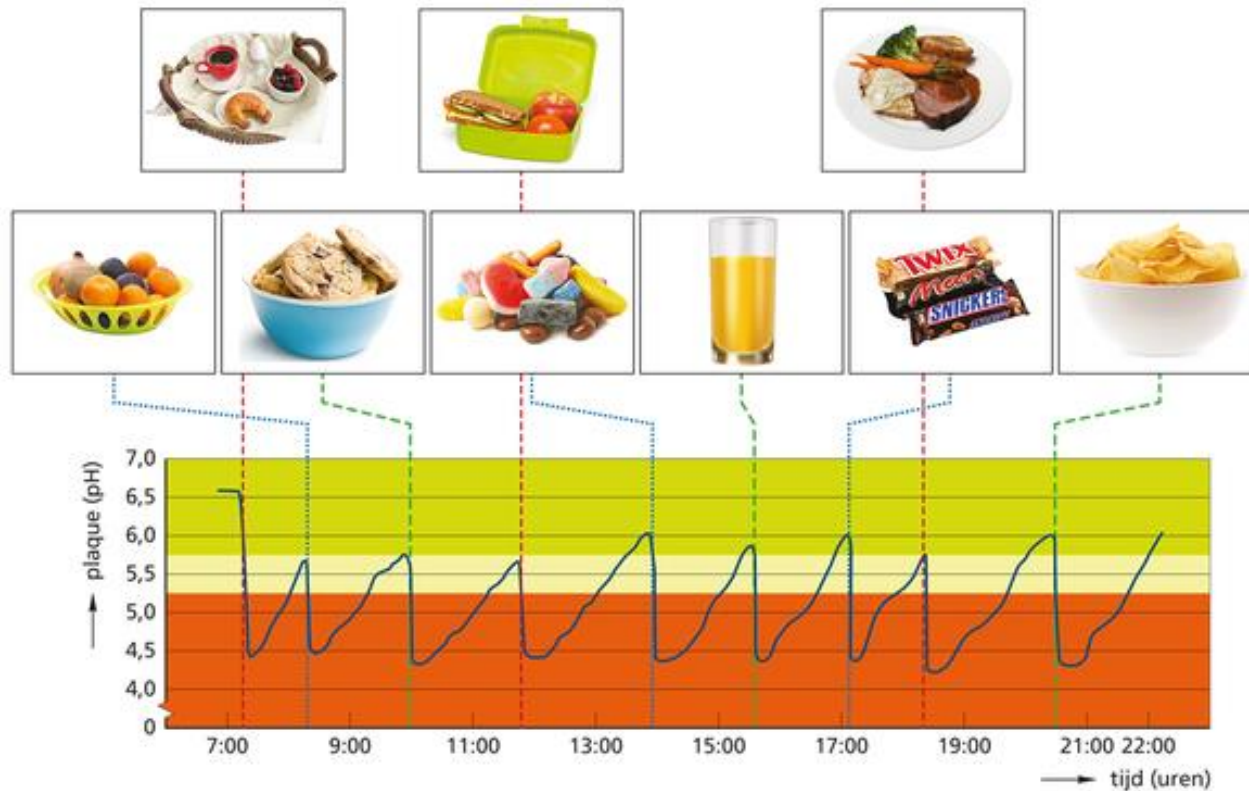
Cariës

- Door zuuruitscheiding door bacteriën in tandplak (biofilm) bij omzetting suikers uit voeding daalt de pH en lost glazuur en tandbeen op

Cariës

- Door zuuruitscheiding door bacteriën in tandplak (biofilm) bij omzetting suikers uit voeding daalt de pH en lost glazuur en tandbeen op

Cariës

Preventie (basisadvies Ivoren Kruis):

- Niet meer dan 7 'eetmomenten' per dag
- 2x per dag poetsen met fluoride-houdende tandpasta

Speeksel speelt een belangrijke rol in bescherming:

- Kwantiteit en kwaliteit van het speeksel

Cariës risico hoog (blootliggende tandhalzen, minder speeksel, problemen met mondverzorging):

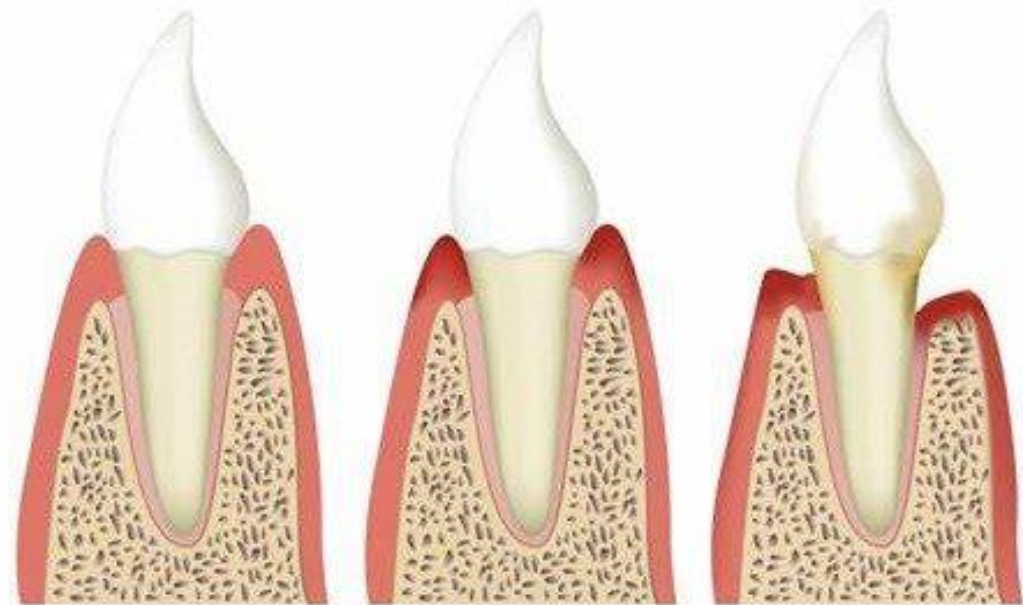
- Colgate Duraphat 5000ppm (op voorschrift)

Behandeling: aangetast tandweefsel verwijderen en vulling maken

Ontstekingen aan het tandvlees

- Gingivitis en parodontitis
- Gingivitis reversibele ontsteking aan het tandvlees.
- Kenmerken: Rood, gezwollen, bloeding tijdens het poetsen,
- Oorzaak: toename micro-organismen met ontstekingsbevorderende eigenschappen door onvoldoende mondhygiëne
- Ophoping tandplaque, tandsteen

Gezonde situatie

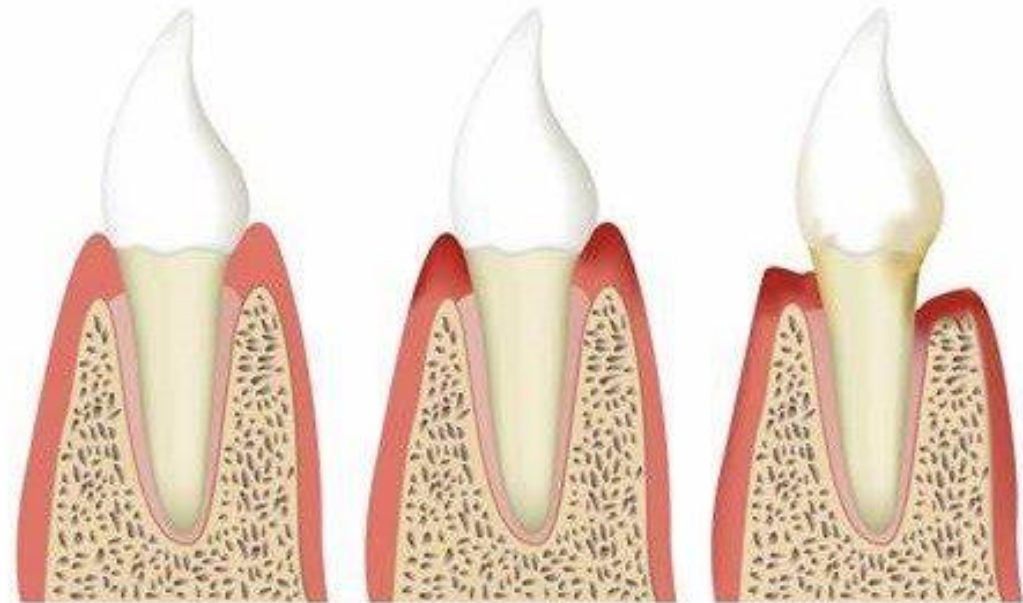
Gingivitis

Parodontitis

Gingivitis

- Behandeling gingivitis
  - 2x per dag poetsen; waarbij elektrisch de voorkeur heeft
    - Poetstechniek, zachte borstelkop
  - 1x per dag tussen de tanden en kiezen reinigen
  - Tandsteen; professionele reiniging tandarts/(preventie)assiste

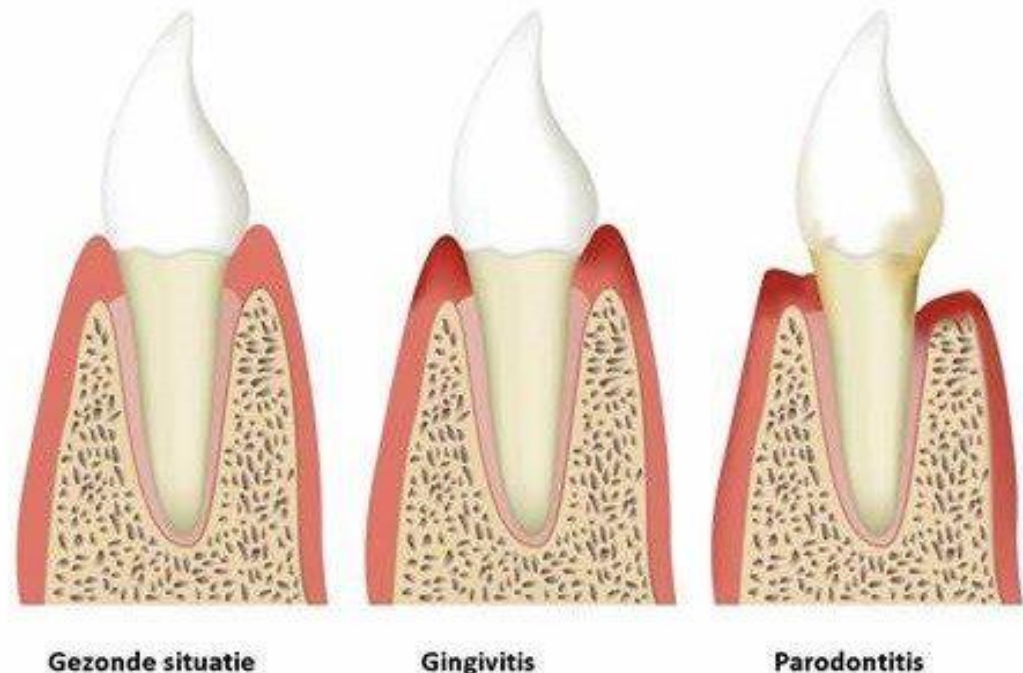
Gezonde situatie

Gingivitis

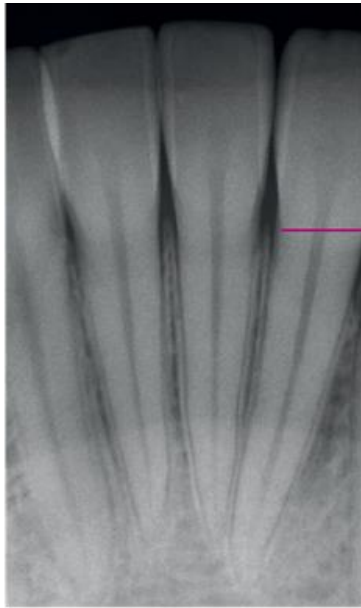
Parodontitis

Parodontitis

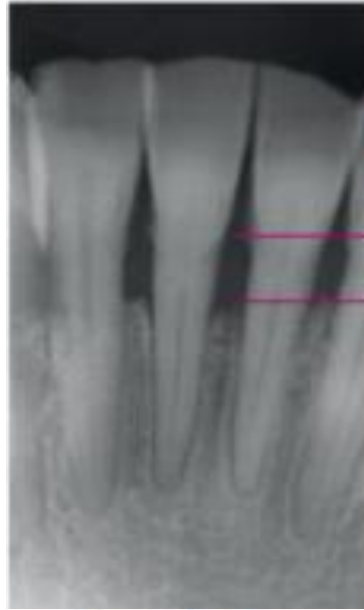
- Parodontitis irreversibele ontsteking aan het steunweefsel van gebitselementen (tandvles, kaakbot en parodontaal ligament)
- Kenmerken: (meestal) Pijnloze ontsteking, terugtrekkend tandvles, bloedend tandvles, halitose, mobiliteit in tanden en kiezen waardoor ze verloren kunnen gaan.
- Oorzaak: toename micro-organismen met ontstekingsbevorderende eigenschappen door mondhygiëne,
- Cofactoren: roken, stress, DM

Parodontitis

Normaal
botniveau

Botverlies

Vergevorderd
botverlies

Parodontitis

- Associatief verband tussen parodontitis en o.a. diabetes mellitus, hart- en vaatziekten, reumatoïde artritis, dementie, Ziekte van Parkinson
- Het wondoppervlakte kan een grootte hebben van 5-20 cm²
- Behandeling: verbetering mondhygiëne, professionele gebitsreiniging z.n. met AB-kuur of verdoving door MH of parodontoloog, leefstijlverandering.
- Traject
- Bij patiënten met DM: betere suikerregulatie door dalen HbA1c

---

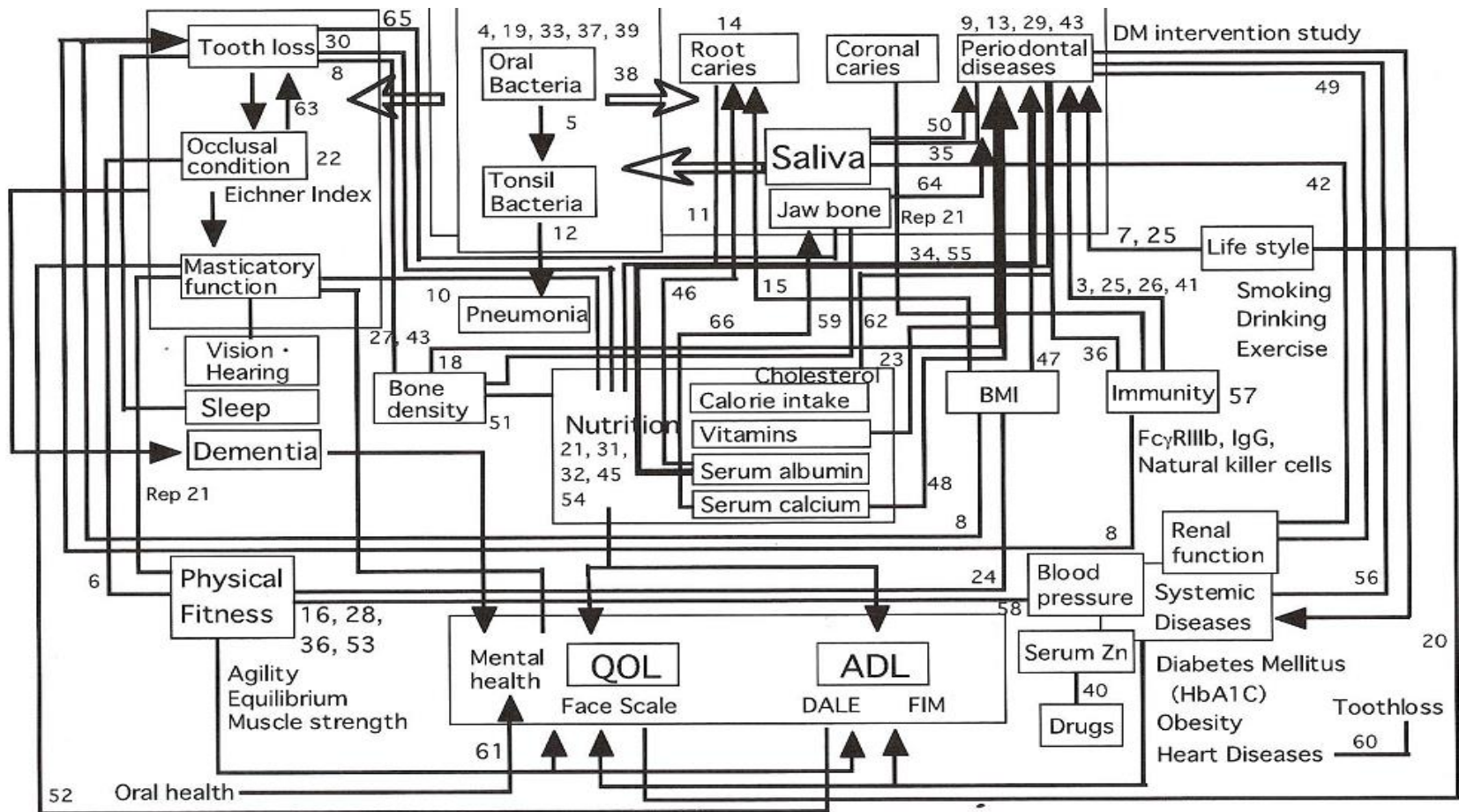
Andere mondaandoeningen

- Cariës
- Gingivitis en parodontitis
- Mondimplantaat gerelateerde aandoeningen
- Halitose
- Slijmvliesafwijkingen
- (Pre)maligne afwijkingen
- Gebitsprothese gerelateerde aandoeningen
- Schimmelinfecties

Mondgezondheid ↔ Algemene gezondheid

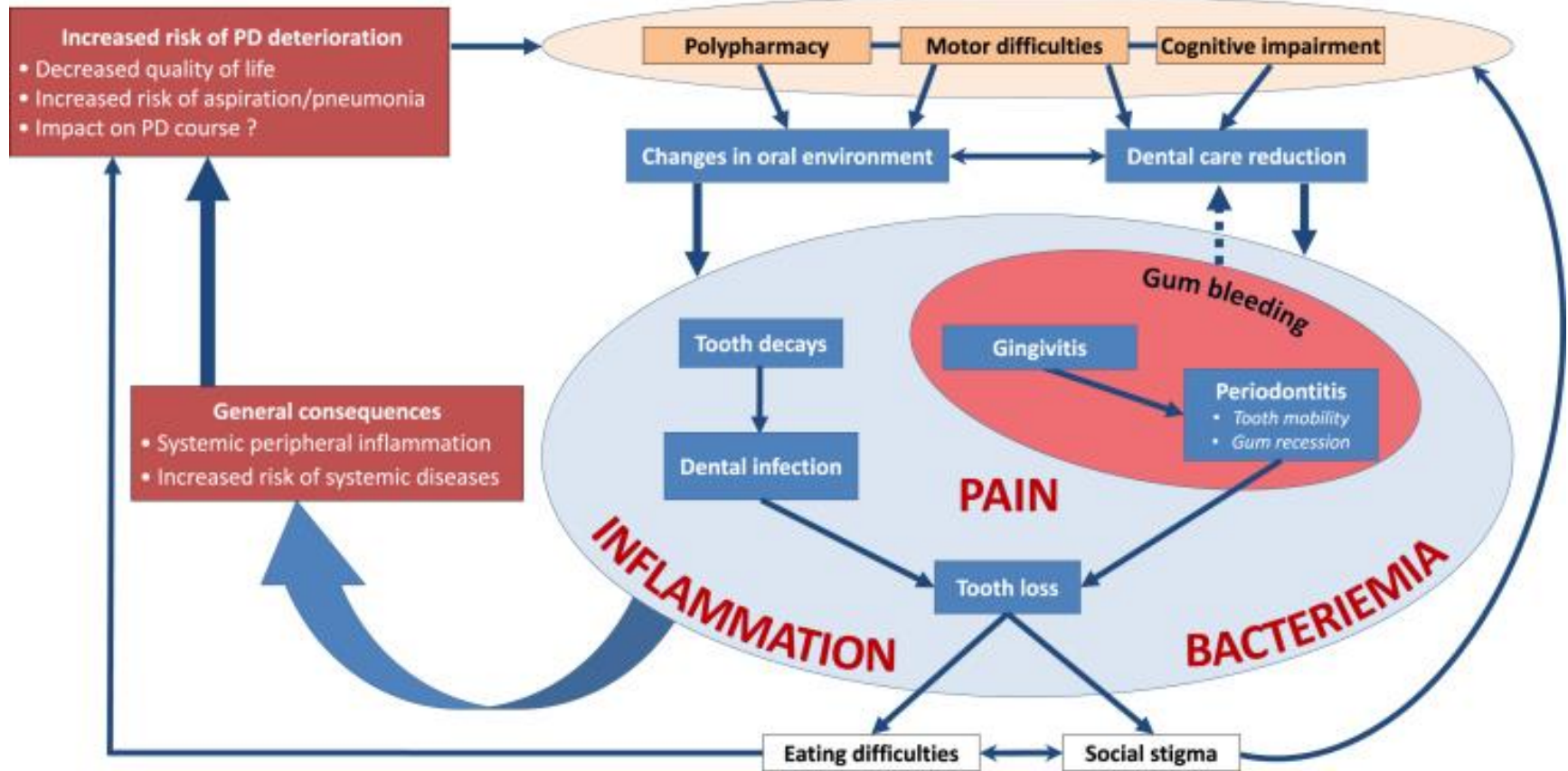
Mondgezondheid ↔ Algemene gezondheid

- Hart- en vaatziekten
- (Aspiratie)pneumonie
- Diabetes mellitus
- COPD
- Reumatoïde artritis
- Dementie
- **Ziekte van Parkinson**
- Pancreaskanker?
- Etc?

Mondgezondheid ↔ Algemene gezondheid

Pauze

Wat verandert er in de mond bij de ziekte van Parkinson?

- Motorische symptomen in armen en vingers hebben gevolgen voor de dagelijkse mondverzorging
- ‘Zelfreinigbaarheid’ van de mond vermindert
- Cognitieve en psychische veranderingen kunnen minder goede mondverzorging tot gevolg hebben
- Veranderingen speeksel o.a. door bijwerkingen medicatie

=> grotere kans op mondgezondheidsproblemen bij ZvP

Wat verandert er in de mond bij de ziekte van Parkinson?

Bij personen met ZvP zien we:

- Meer gaatjes (cariës)
- Meer afgebroken tanden en kiezen (wortelresten)
- Meer tandplak op de tanden en kiezen

dan bij personen zonder ZvP

Variabele (alle personen)	Parkinson n = 74	Controle n = 74
Aantal personen met edentate maxilla	14,0 (18,9%)	14,0 (18,9%)
Aantal personen met edentate maxilla en mandibula	9,0 (12,2%)	9,0 (12,2%)
Aantal volledige maxillaire gebitsprothesen	14,0	15,0
Aantal volledige mandibulaire gebitsprothesen	9,0	9,0
Aantal partiële maxillaire gebitsprothesen	8,0	7,0
Aantal partiële mandibulaire gebitsprothesen	10,0	9,0
Aantal personen met slijmvliesafwijkingen	20 (27,0%)	18,0 (24,3%)
Variabele (dentate personen)	Parkinson n = 65	Controle n = 65
Gemiddeld aantal gebitselementen	21,2	22,5
Aantal gebitselementen met cariëslaesies *	74,0	12,0
Aantal gebitselementen met plastische restauraties	466,0	518,0
Aantal wortelresten **	24,0	5,0
Kwantiteit van biofilm en voedselresten (scores 2 en 3) ***	39,0 (60%)	20,0 (31%)
Gemiddeld aantal occlusale eenheden, inclusief (implantaatgedragen) kronen en bruggen	3,2	2,8

* Mann-Whitney U-test; $U = 1526.500$; $p \leq 0,001$

** Mann-Whitney U-test; $U = 1818.000$; $p \leq 0,022$

*** $\chi^2(2) = 18,127$; $p < 0,001$

Stiphout MAE van, Marinus J, Hilten JJ van, Lobbezoo F, Baat C de. Oral health of Parkinson's disease patients: a case-control study. *Parkinsons Dis* 2018; 2018: 9315285.

Variabele (alle personen)	Parkinson n = 74	Controle n = 74
Aantal personen met edentate maxilla	14,0 (18,9%)	14,0 (18,9%)
Aantal personen met edentate maxilla en mandibula	9,0 (12,2%)	9,0 (12,2%)
Aantal volledige maxillaire gebitsprothesen	14,0	15,0
Aantal volledige mandibulaire gebitsprothesen	9,0	9,0
Aantal partiële maxillaire gebitsprothesen	8,0	7,0
Aantal partiële mandibulaire gebitsprothesen	10,0	9,0
Aantal personen met slijmvliesafwijkingen	20 (27,0%)	18,0 (24,3%)
Variabele (dentate personen)	Parkinson n = 65	Controle n = 65
Gemiddeld aantal gebitselementen	21,2	22,5
Aantal gebitselementen met cariëslaesies *	74,0	12,0
Aantal gebitselementen met plastische restauraties	466,0	518,0
Aantal wortelresten **	24,0	5,0
Kwantiteit van biofilm en voedselresten (scores 2 en 3) ***	39,0 (60%)	20,0 (31%)
Gemiddeld aantal occlusale eenheden, inclusief (implantaatgedragen) kronen en bruggen	3,2	2,8

* Mann-Whitney U-test; $U = 1526.500$; $p \leq 0,001$

** Mann-Whitney U-test; $U = 1818.000$; $p \leq 0,022$

*** $\chi^2(2) = 18,127$; $p < 0,001$

Stiphout MAE van, Marinus J, Hilten JJ van, Lobbezoo F, Baat C de. Oral health of Parkinson's disease patients: a case-control study. Parkinsons Dis 2018; 2018: 9315285.

Variabele (alle personen)	Parkinson n = 74	Controle n = 74
Aantal personen met edentate maxilla	14,0 (18,9%)	14,0 (18,9%)
Aantal personen met edentate maxilla en mandibula	9,0 (12,2%)	9,0 (12,2%)
Aantal volledige maxillaire gebitsprothesen	14,0	15,0
Aantal volledige mandibulaire gebitsprothesen	9,0	9,0
Aantal partiële maxillaire gebitsprothesen	8,0	7,0
Aantal partiële mandibulaire gebitsprothesen	10,0	9,0
Aantal personen met slijmvliesafwijkingen	20 (27,0%)	18,0 (24,3%)
Variabele (dentate personen)	Parkinson n = 65	Controle n = 65
Gemiddeld aantal gebitselementen	21,2	22,5
Aantal gebitselementen met cariëslaesies *	74,0	12,0
Aantal gebitselementen met plastische restauraties	455,0	518,0
Aantal wortelresten **	24,0	5,0
Kwantiteit van biofilm en voedselresten (scores 2 en 3) ***	39,0 (60%)	20,0 (31%)
Gemiddeld aantal occlusale eenheden, inclusief (implantaatgedragen) kronen en bruggen	3,2	2,8

* Mann-Whitney U-test; $U = 1526.500$; $p \leq 0,001$

** Mann-Whitney U-test; $U = 1818.000$; $p \leq 0,022$

*** $\chi^2(2) = 18,127$; $p < 0,001$

Stiphout MAE van, Marinus J, Hilten JJ van, Lobbezoo F, Baat C de. Oral health of Parkinson's disease patients: a case-control study. *Parkinsons Dis* 2018; 2018: 9315285.

Variabele (alle personen)	Parkinson n = 74	Controle n = 74
Aantal personen met edentate maxilla	14,0 (18,9%)	14,0 (18,9%)
Aantal personen met edentate maxilla en mandibula	9,0 (12,2%)	9,0 (12,2%)
Aantal volledige maxillaire gebitsprothesen	14,0	15,0
Aantal volledige mandibulaire gebitsprothesen	9,0	9,0
Aantal partiële maxillaire gebitsprothesen	8,0	7,0
Aantal partiële mandibulaire gebitsprothesen	10,0	9,0
Aantal personen met slijmvliesafwijkingen	20 (27,0%)	18,0 (24,3%)
Variabele (dentate personen)	Parkinson n = 65	Controle n = 65
Gemiddeld aantal gebitselementen	21,2	22,5
Aantal gebitselementen met cariëslaesies *	74,0	12,0
Aantal gebitselementen met plastische restauraties	466,0	518,0
Aantal wortelresten **	24,0	5,0
Kwantiteit van biofilm en voedselresten (scores 2 en 3) ***	39,0 (60%)	20,0 (31%)
Gemiddeld aantal occlusale eenheden, inclusief (implantaatgedragen) kronen en bruggen	9,2	2,8

* Mann-Whitney U-test; $U = 1526.500$; $p \leq 0,001$

** Mann-Whitney U-test; $U = 1818.000$; $p \leq 0,022$

*** $\chi^2(2) = 18,127$; $p < 0,001$

Stiphout MAE van, Marinus J, Hilten JJ van, Lobbezoo F, Baat C de. Oral health of Parkinson's disease patients: a case-control study. Parkinsons Dis 2018; 2018: 9315285.

Welke problemen worden gemeld door personen met ZvP?

- Vaker ondersteuning nodig bij dagelijkse mondverzorging (mantelzorg of professionele zorg)
- Meer problemen met kauwen
- Meer problemen met afbijten
- Vaker smaakverlies
- Vaker last van droge mond (xerostomie)
- Meer loszittende tanden en kiezen

dan personen zonder ZvP

Welke problemen worden gemeld door personen met ZvP?

Variabele (onderzoeksvraag)	Parkinson	Controle	Chi-kwadraattoets
Ondersteuning mondverzorging (n = 74)	14,9% (n = 11)	1,4% (n = 1)	$\chi^2(1) = 9,069; p = 0,003$
Kauwproblemen (n = 74)	29,7% (n = 22)	4,1% (n = 3)	$\chi^2(4) = 18,973; p = 0,001$
Mate van erg/vervelend vinden			$\chi^2(4) = 15,944; p = 0,003$
Afbijtproblemen (n = 74)	35,1% (n = 26)	9,5% (n = 7)	$\chi^2(4) = 15,047; p = 0,005$
Mate van erg/vervelend vinden			$\chi^2(4) = 11,486; p = 0,022$
Smaakverlies (n = 74)	23% (n = 17)	1,4% (n = 1)	$\chi^2(4) = 19,523; p = 0,001$
Mate van erg/vervelend vinden			$\chi^2(4) = 17,401; p = 0,002$
Xerostomie (n = 74)	64,9% (n = 48)	32,4% (n = 24)	$\chi^2(4) = 19,510; p = 0,001$
Mate van erg/vervelend vinden			$\chi^2(5) = 23,372; p < 0,001$
Mobiliteit gebitselementen (n = 65)	18,5% (n = 12)	3,1% (n = 2)	$\chi^2(3) = 11,215; p = 0,011$
Mate van erg/vervelend vinden			$\chi^2(4) = 11,553; p = 0,021$

Speeksel en slikken

- Kwantiteit en kwaliteit van belang voor bescherming gaatjes
    - Medicatie speelt rol
  - Ongewenst speekselverlies (kwijlen)
    - Oorzaak: combinatie minder slikken, gebogen houding en open mond.
    - Ontstoken mondhoeken; schimmel (candida)
    - Grote impact sociaal
      - Behandeling: botox, ongewenst; verhogen risico gaatjes
  - Slikproblemen: eten lang in de mond; verhogen risico gaatjes
    - Aspiratiepneumonie
-

Droge Mond

Problematiek

- Problemen met spreken, eten, proeven en slikken
- Toename risico cariës, gingivitis, orale candidiasis
- Slechte adem
- Gesprongen lippen
- Slecht slapen

⇒ **Een droge mond heeft grote invloed op de levenskwaliteit**

Droge Mond

Verlichting droge mond

- Water drinken
- Water spray
- Bevochtigen met dentaswab
- Mondgels (o.a. xeros, hydral, biotène, oralieve, bioextra, xyligel)
- Xylimelts

Problemen tijdens het eten

- Belangrijk doel van kauwen: 'voedselbolus' vormen zodat het eten veilig kan worden doorgeslikt

Veranderingen in het kauwen bij ZvP:

- Minder kauwbewegingen
- Langer kauwen
- Kauwsnelheid neemt af
- Kauwefficiëntie neemt af
- Bijtkracht neemt af

Problemen tijdens het eten

- (harde) voedingsmiddelen, die juist belangrijk zijn voor (mond)gezondheid, worden vaak vermeden.
- Voorkom factoren die het kauwen verder belemmeren zoals losstaande tanden, pijn bij eten, loszittende gebitsprotheses e.d.
- Smaak wordt vaak minder:
  - Als gevolg van ZvP (niet te vermijden)
  - Als gevolg van slechte mondhygiëne (wel te vermijden)

Problemen tijdens het eten

- Zelfreiniging van de mond neemt af waardoor voedsel langer in de mond achterblijft
- Diëtist adviseert vaak zachter voedsel (pap, appelmoes, vla etc). Dit blijft meer plakken aan de tanden en kiezen.
- Diëtist adviseert bij kauwproblemen ook om vaker te eten.
- Medicatie wordt vaak ingenomen met appelmoes
- Hierdoor groter risico op mondgezondheidsproblemen. Goede mondverzorging dus extra belangrijk! Aanvullende tips:
  - Mond spoelen met water na het eten
  - Voedselresten verwijderen met een gaasje
  - 3x p.d. poetsen

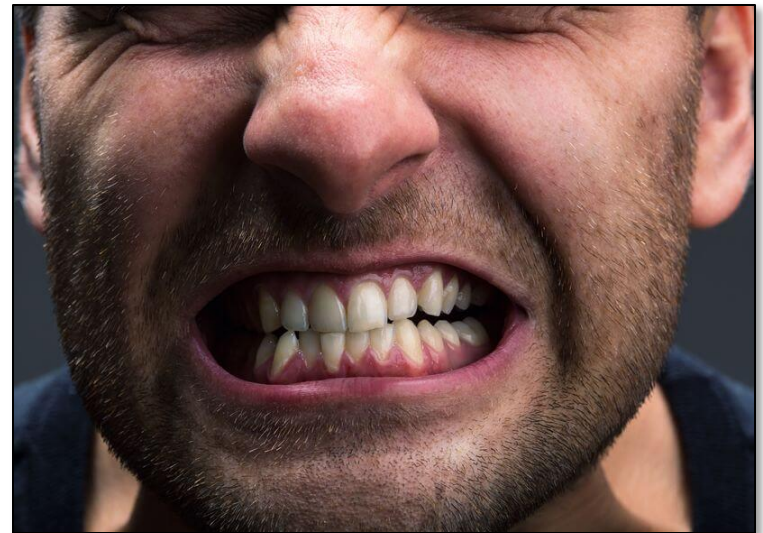

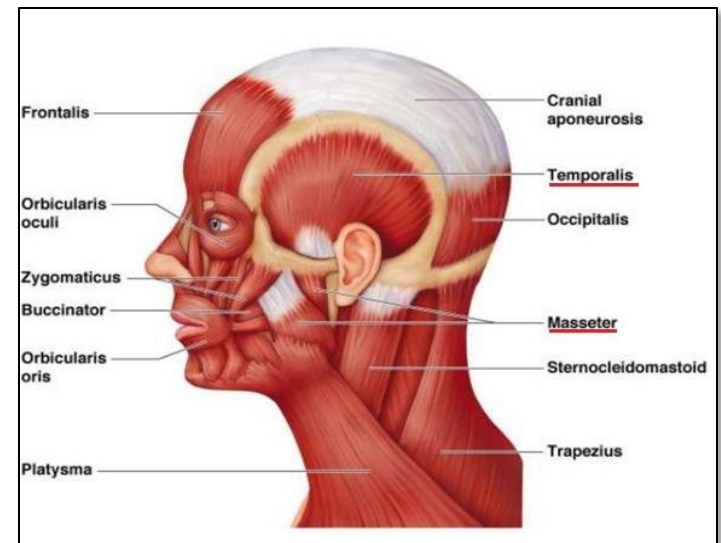
Knarsen en klemmen

- Knarsen en klemmen (bruxisme) komt vaker voor bij ZvP.
- Oorzaak nog niet duidelijk.
Bewegingsstoornis in kauwspieren door ZvP?
Bijwerking medicatie?
Stress?

Knarsen en klemmen

- Knarsen en klemmen (bruxisme) komt vaker voor bij ZvP.
- Oorzaak nog niet duidelijk.
Bewegingsstoornis in kauwspieren door ZvP?
Bijwerking medicatie?
Stress?

Knarsen en klemmen

Mogelijke gevolgen:

- gebitsslijtage
- afbreken tanden en kiezen
- gevoelige tanden en kiezen
- pijnlijke spieren en kaakgewricht

Knarsen en klemmen

Mogelijke gevolgen:

- gebitsslijtage
- afbreken tanden en kiezen
- gevoelige tanden en kiezen
- pijnlijke spieren en kaakgewricht

➤ Beschermplaat?

Knarsen en klemmen

Mogelijke gevolgen:

- gebitsslijtage
- afbreken tanden en kiezen
- gevoelige tanden en kiezen
- pijnlijke spieren en kaakgewricht

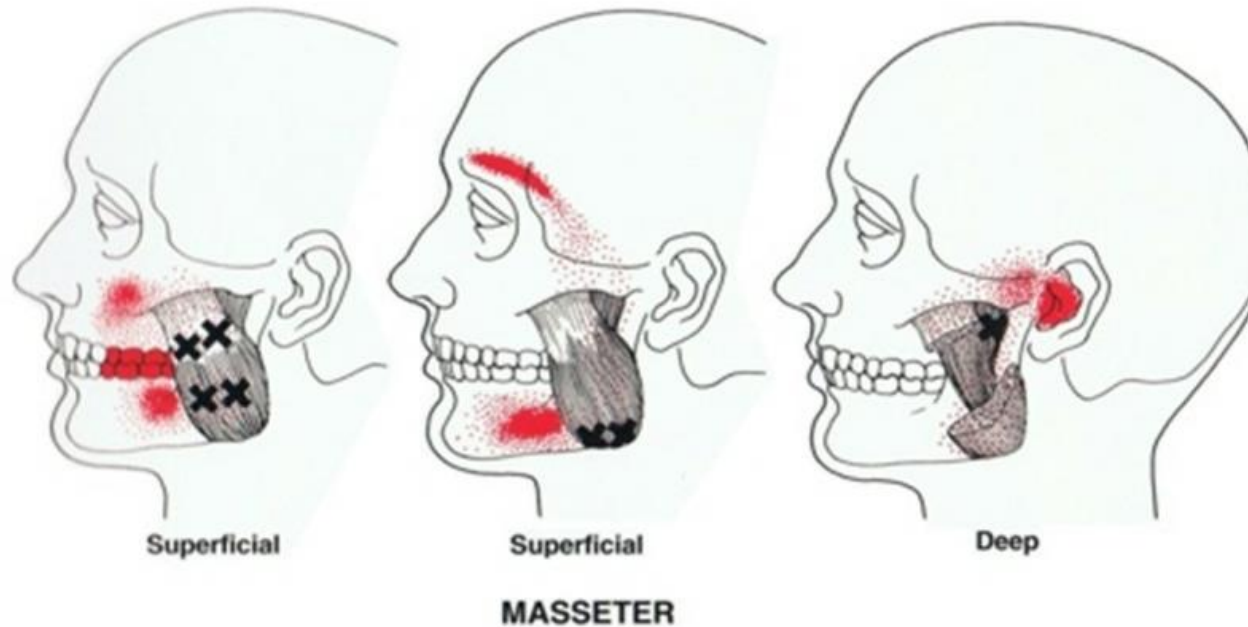
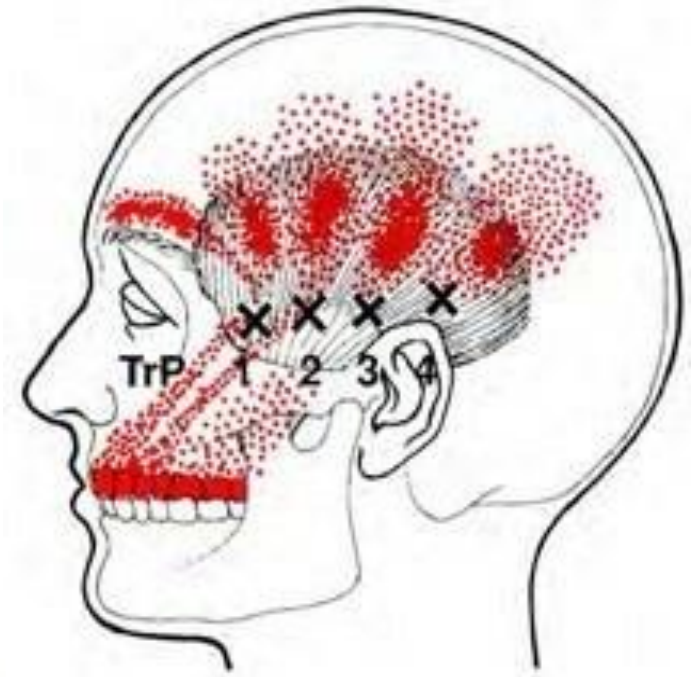
➤ Beschermplaat?

➤ Filmpjes: Kaak klachten, pijn of problematiek |
FysiOefeningen.nl | Oefeningen | Pijnklachten | Online

Knarsen en klemmen

Ontspanningsoefeningen

Gebitsprothesen

- Uitneembare voorzieningen om ontbrekende tanden en kiezen mee te vervangen

Indeling

- Volledige gebitsprothese
  - Klikgebit
  - Partiele gebitsprothese
  - Frameprothese
-

Gebitsprothesen

- Uitneembare voorzieningen om ontbrekende tanden en kiezen mee te vervangen

Indeling

- Volledige gebitsprothese
- Klikgebit
- Partiele gebitsprothese
- Frameprothese

Gebitsprothesen

- Uitneembare voorzieningen om ontbrekende tanden en kiezen mee te vervangen

Indeling

- Volledige gebitsprothese
- Klikgebit
- Partiele gebitsprothese
- Frameprothese

Gebitsprotheses

- Uitneembare voorzieningen om ontbrekende tanden en kiezen mee te vervangen

Indeling

- Volledige gebitsprothese
- Klikgebit
- Partiele gebitsprothese
- Frameprothese

Gebitsprotheses

- Uitneembare voorzieningen om ontbrekende tanden en kiezen mee te vervangen

Indeling

- Volledige gebitsprothese
- Klikgebit
- Partiele gebitsprothese
- Frameprothese

Gebitsprothesen

- Uitneembare voorzieningen om ontbrekende tanden en kiezen mee te vervangen

Indeling

- Volledige gebitsprothese
- Klikgebit
- Partiele gebitsprothese
- Frameprothese

Gebitsprotheses

- Door starheid van de gezichtspieren blijven gebitprothese minder goed op hun plek zitten.
  - Door minder speeksel kunnen problemen met gebitsprotheses ontstaan:
    - Loszitten
    - Drukplekken
    - Schimmelinfectie
  - Invloed op smaakbeleving
- Loszittende gebitsprotheses belemmeren het goed kunnen kauwen
-

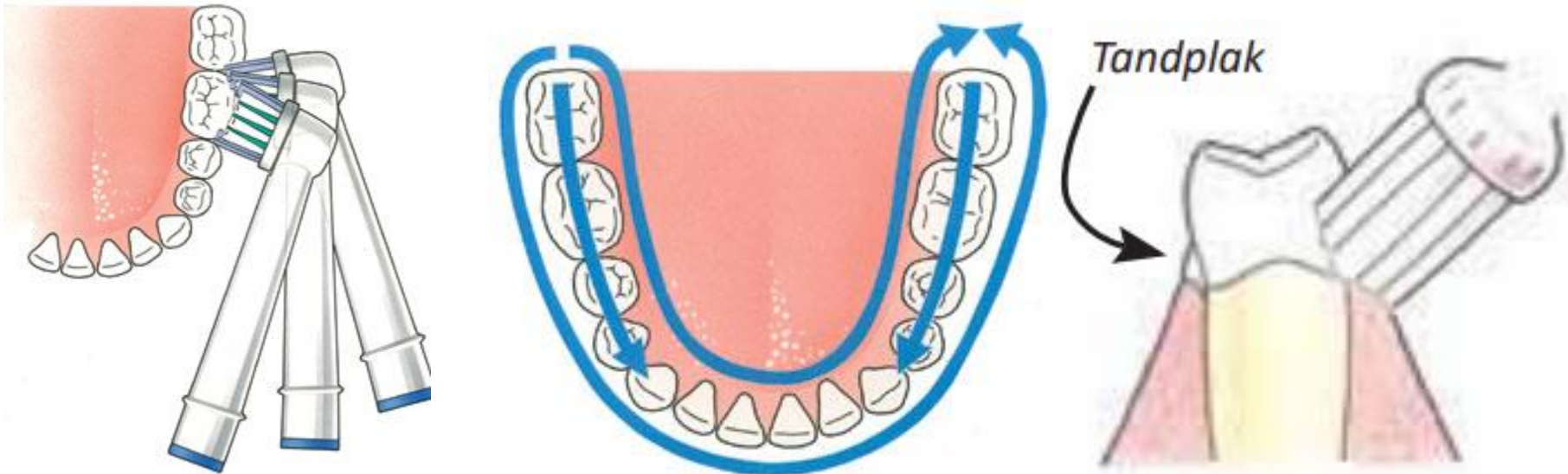

Gebitsprothesen

- Door starheid van de gezichtspieren blijven gebitsprothese minder goed op hun plek zitten.
  - Door minder speeksel kunnen problemen met gebitsprothesen ontstaan:
    - Loszitten
    - Drukplekken
    - Schimmelinfectie
  - Invloed op smaakbeleving
  - Gebitsprothesen die erg vast zitten kunnen moeilijk zelf worden uitgenomen
-

Dagelijkse mondverzorging

- Basisadvies:
  - 2x daags poetsen; voorkeur elektrisch
    - Fluoride houdende tandpasta (doperwt)
  - 1x per dag tussen de tanden en kiezen reinigen

Dagelijkse mondverzorging

- Basisadvies reinigen prothese/frame
  - Protheseborstel en milde zeep; géén tandpasta
  - Prothese 's nachts uit en droog bewaren
  - 1x p.w. nachtje in water met natuurazijn (1:1)
  - Geen steradent; producten ecosym

Dagelijkse mondverzorging

- Wat als het niet meer vanzelfsprekend is?
    - Verschillende manieren om handvat te verdikken
      - Tepe
      - Foam tubes
      - Isolatie schuim bouwmarkt
      - Gripmatje zo dik opgerold als nodig is
      - Tennisbal
    - Ergotherapeut
      - Verzwaard handvat
      - Sta beugels bij wasbak
-

Dagelijkse mondverzorging

- Wat als het niet meer vanzelfsprekend is?
  - Andere tandenborstel
    - Elektrisch <-> handtandenborstel
    - 3 kop dr. Barman
  - Dop openen
    - Dop opener
  - Tandpasta uit een tube
    - Tube wringer
    - Tandpasta dispenser

Dagelijkse mondverzorging

- Wat als het niet meer vanzelfsprekend is?
  - Tandpasta
    - Extra fluoride: duraphat 5000
    - Veel last van aften: zendium
    - Kleine hoeveelheid; doperwt
    - Tandpasta zonder SodiumLaurylSylfaat (schuimmiddel)

Dagelijkse mondverzorging

- Wat als het zelf niet meer lukt?
  - Afhankelijk van (mantel)zorger
  - Moeilijk om goed mond open te houden
    - Vinigigi

Dagelijkse mondverzorging

- Hoe kan je het beste tandenpoetsen bij iemand anders?
  - www.youtube.com/watch?v=FrcRqfBya3I

Multidisciplinair in de mondzorg

Andere disciplines:

- (orofaciaal) Fysiotherapeut
- Ergotherapeut
- Logopedist
- Diëtist
- Case manager
- www.zorgvoorparkinson.nl

Multidisciplinair in de mondzorg

Ik heb parkinson

Ik behandel mensen met parkinson

Menu ☰

Servicepunt Zorg voor Parkinson

Heb je een vraag?

Heb je vragen over parkinson op het gebied van zorg en welzijn? De medewerkers van het Servicepunt helpen je graag verder. Zij geven je informatie, helpen je bij het vinden van een gespecialiseerde parkinsonzorgverlener en wijzen je de weg naar diverse regelingen en organisaties.

De medewerkers van het Servicepunt beantwoorden algemene vragen en geven geen persoonlijk advies over je medicatie of behandeling. Hiervoor kun je terecht bij het ziekenhuis waar je onder behandeling bent.

Het Servicepunt is bereikbaar van maandag tot en met donderdag, tussen 13:00 en 16:00 op het nummer ☎ [088-1180400](tel:088-1180400). Je kunt het Servicepunt ook een bericht sturen via het formulier onderaan deze pagina.

Infowijzer

Mijn leven met Parkinson

Dagelijkse thema's

- [Autorijden](#)
- [Hobby's en activiteiten](#)
- [Vakantie](#)
- [Werken](#)
- [Vrouw met parkinson](#)

Wat kan ik zelf doen?

- [Betekenisvol leven](#)
- [Eigen regie](#)
- [Omgaan met Parkinson](#)
- [Scholing](#)
- [Overige tips & adviezen](#)

Andere talen

- [Cultuur of taal verschillen](#)
- [Arabisch / العربية](#)
- [English](#)
- [العربية المغربية الدارجة / Marokkaans...](#)
- [Turks / türkçe](#)

Relaties (familie en anderen)

- [Mantelzorg](#)
- [Partner en relatie](#)
- [Kinderen](#)
- [Alleenstaand](#)

Jong en Parkinson

- [Parkinson op jonge leeftijd](#)
- [Zwangerschap](#)

Levensstijl

- [Bewegen](#)
- [Sporten](#)
- [Voeding](#)

Praktische tips en regelingen

- [Zorgwetten en regelingen](#)
- [Regelingen mantelzorg](#)
- [Regelingen mobiliteit](#)
- [Regelingen werk](#)
- [Regelingen zorg thuis](#)

Algemene informatie over parkinson

Parkinson en parkinsonisme

- [Diagnose](#)
- [Wat is Parkinson?](#)
- [Wat is Parkinsonisme?](#)
- [Ziekteverloop](#)

Oorzakelijke factoren

- [Erfelijkheid](#)
- [Bestrijdingsmiddelen](#)

Mogelijke problemen bij Parkinson

Verandering in bewegen

- [Houding, lopen en balans](#)
- [Dystonie](#)
- [Trillen](#)

Verandering in denken en emotie

- [Denken en geheugen](#)
- [Praten](#)
- [Psychose](#)
- [Stemming en emotie](#)

Verandering in je lijf

- [Ademhaling](#)
- [Bijkomende ziekten](#)
- [Duizeligheid](#)
- [Het hart](#)
- [Maag- en darmstelsel](#)
- [Mondzorg](#)
- [Pijn](#)
- [Plassen](#)
- [Rusteloze benen](#)
- [Slapen](#)
- [Slikken](#)
- [Temperatuurregulatie](#)
- [Veranderingen in energie](#)
- [Vitamine D en B12](#)
- [Zintuigen](#)
- [Gewichtsschommeling](#)

In de mondzorgpraktijk

Geef aan wat je nodig hebt!

Bijvoorbeeld:

- Tijdstip afspraak goed timen met medicatie
  - Niet te lang hoeven wachten in wachtkamer
  - Niet te lange behandelingen
  - Slikpauzes inlassen
  - Zo min mogelijk stress
  - De tijd krijgen om informatie te verwerken
  - De tijd krijgen om op gang komen
  - Bijtblokje
  - Niet te ver achterover
-

In de mondzorgpraktijk

- Tandarts en mondhygiënist informeren over veranderingen
- ‘Ziekteverloopbestendig’ mondzorgplan
  - Complexe/uitgebreide behandeling nodig in de toekomst? Stel niet te lang uit!
  - Kiezen/tanden met slechte prognose eventueel verwijderen
  - Makkelijk schoon te houden (ook voor (mantel)(ver)zorgers)

In de mondzorgpraktijk

Advies:

- Blijf naar eigen tandarts gaan zolang het kan/goed voelt
- Als het niet meer gaat/goed voelt: vraag een verwijzing naar een gespecialiseerde tandarts/Centrum voor Bijzondere Tandheelkunde
- Verhoog eventueel frequentie bezoek mondhygiënist/tandarts
- **Geen zorgen** maken over eventuele tremor!

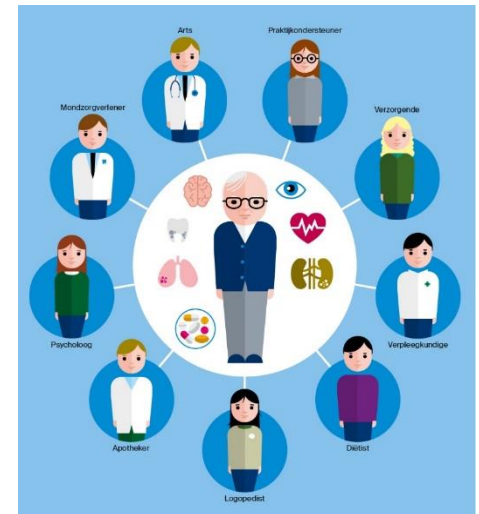
Conclusies

Een goede mondgezondheid is belangrijk, ook/juist voor mensen met ZvP

- Gezondheid
- Functie
- Levenskwaliteit
- Veel problemen zijn te voorkomen!

Aanbevelingen

- Blijf de mond zo goed mogelijk verzorgen
- Vraag op tijd om hulp
- Zorg voor een open communicatie met uw tandarts
- Benoem het als u tegenstrijdige adviezen krijgt

**Dank voor uw
aandacht!**

VRAGEN?

Websites

<http://www.demondnietvergeten.nl/> : o.a. tips over mondverzorging, ook voor mantelzorgers

<https://mondzorgparkinson.nl/> : informatie over mondgezondheid specifiek voor Parkinson patiënten

<https://www.gerodontologie.nl/leden-die-helpen> : o.a. contactgegevens van tandartsen en mondhygiënisten met affiniteit met ouderen

Telefonisch servicepunt

Telefoonnummer: 088-1180400. Bereiken van maandag tot donderdag van 13:00 tot 16:00.
